

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsvrpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politiorem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plvtarchi Chaeronensis Ethicorum Sive Moralium

Plutarchus

Impressum Francofor. ad Mœn., M.D.LXXXII

De curiositate commentariolus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-351](https://urn.nbn.de/urn:nbn:de:hbz:468-1-351)

ierari. item q; per certum tempus mendacio vacare , ut ani-
maduertere possent, quomodo & in jocis, & in serijs omni-
bus veritatem tenebant. His ego animis meam comparans,
pietate illis nihilo inferiorem , sacros quosdam initio dies,
, quibus ira vacarem, paucos institui, tanquam vini & ebrie-
tatis vacuas, ac si Nephala (id est sobria) lacra, & libationes
mellis agerem. deinde mensam, mox duos eandem tenui
rationem. atq; hoc paecto me ipsum expertus , successu tem-
poris magnos feci ad patientiam progressus , temperanter
10 me ipsum attendens atq; custodiens cum boni omnis com-
punctionibus, immunem ira, & purum omnis prauis sermo-
nis, absurdæq; actionis, ac perturbationis, quæ propter vo-
luptatem exiguum atq; ingratam, turbas magnas, turpissi-
mas q; adserret penitentiam. Atq; hinc, nisi fallor, deo et
15 iam non nihil adiuuare, comprobavit experientia iudicium
hoc, Placidos, mansuetos, atque humanos mores, nemini
eorum quibus cum viuitur ita gratos, iucundosq; esse, ut ei
iphi, qui ijs est praeditus.

20 PLUTARCHI, DE CVRIO SITATE
commentariolus.

DO M V M, quæ non perficitur, aut tenebrisca sit vel
hyemi terpestibusq; obnoxiam, deserere fortassis
25 optimum est. si quis tamen ob consuetudinem loco
eo delebetur, potest ea fenestris transpositis , scalis muta-
tis, ac ianuis aliquibus apertis, alijs clausis, splendidior, per.
spicabilior, ac salubrior redigi. quo genere mutationis qui-
dam vrbibus magnam utilitatē conciliauerunt. sicut meam
30 patriam ad Faouium ventum inclinatam, Solisq; radios
sub vesperam Parnaso incumbentis excipientem, versus or-
tum conuersam à Chærone ferunt. Empedocles vero physi-
cus quodam montis hiatu , vnde grauis & insalubris in pla-
niciem exhalabat austus, obthurato , creditus est pestem ea
35 regione exclusisse. Quando igitur sunt affectiones quedam
morbosq; ac damnosæ, & quæ tempestatem tenebrasq; ani-
mo inferant, optimum quidem fuerit eas expellere & solo
prosternere, animoq; hac ratione serenitatem, lucem, pu-
rumq; spiritum parare. at si fieri hoc nequit, saltum circum-
agendo & vertendo ita mutandæ sunt, ut cōmodiores nobis
aptio-

aptioresque fiant. Talis est, quæ se nobis offert, curiositas, cupiditas quadam cognoscendi aliorum mala, morbus neque inuidia, ut apparet, neque malignitatis vacuos:

Aliena quorundam acutæ peruides mala,

In proprijs cæcis, hominum inuidissime?

transfer extrinsecus, & intrò conuerte curiositatem, si quidem delectaris malorum tractanda historia, domitibi copiosa est materia:

*Quantum ad aliena aqua est, folia aut quot germinat
ilex:*

tantam multitudinem inuenies peccatorum in vita, & perturbationū in animo, & delictorum in officio. Xenophon atque ijs qui familiam probè administrat, suum esse reponendis sacrificiorum valis, suum cœnæ, suum rusticorum, suum bellicorum instrumentorum locum. tu quoq; itidem habes, reposita mala quæ ab inuidia, quæ ab obrectatione, quæ à timiditate, quæ à sordibus illiberalitatis proficiscantur. hęc recenze, hęc ordine considera. fenestras quibus in vicinam prospicis, & diuerticula curiositatis occlude: alia aperi que in conclave tuum, quæ in gynæcum, quæ in familia ducat, cellas. ibi negotium inueniet non inurile, non malignum, sed conducibile & salutare. cupiditas ista sciscitandi & agendi, quo quis se ita compellante,

Quā prætergressus, quid feci, quid & reliqui

Infectum, & fallo quod fuit: -----

Nunc, quemadmodum in fabulis est Lamia domi dormire cæcam, oculis in quodā vaseulo repositis, foras autē egressam inservere oculos & videre: ita quicq; nostrū foris & aduersum alios malignitati curiositatē quasi oculos aptat, in sua ipsius peccata & mala impingens lèpenumerò ob ignorantia, nem, visum ijs & lumen non adhibens. Quo sit ut inimicis quā sibi vtilior sit homo curiosus, eorum enim res arguit & in lucem protrahit, ostenditq; ipsi quid cauere, quid corrigerē debeant: suas autē maiore ex parte præterit & non videret, atronitus studio aliena noscēdi. Equidē Ulysses ne cum matre quidē colloquis sustinuit antè, quam èvate audiuisset ea, quorum gratia ad inferos venerat. his cognitis, & ad matrem se cōuertit, & in reliquas mulieres inquisuit, quæ Tyro esset, qua formosa Chloris, & cur mortua fuerit Epicasta.

Sublimis funem tecti de culmine neclens.

Sed

Sed nos cum nostrarum rerum socordia, ignoratione, & negligētū summo, in aliorum natales inquirimus, scilicet vici-ni nostri auum fuisse Syrum; auam Thessalam. illum tria debere talenta, neq; persoluisse vslatas. quin & talia indagamus, vnde vxor huius redeat, quid iste & iste in angulo inter se sint locuti. At Socrates circumibat perscrutans, quibus dictis Pythagoras fidem sibi parasset. & Aristippus in Ischomachum ludis Olympicis incidens, quæsiuit quibusnam disputationibus Socrates ita animos adolescentium afficeret: acceptisque exiguis sermonum eius seminibus atque documentis, ita vehementem sensit animi ardorem, ut & corpus marcereret, & planè pallidus gracilisq; redderetur. donec sitibundus & flagrans Athenas napigauit, ac ipso de fonte haesit, Socratemque & doctrinam eius atque philosophiam cognovit: cuius philosophia finis est, perspicere sua mala, iijque liberari. Verum quidam suam iporum vitam, tanquam iniucundissimum spectaculum, inspicere, ac rationem velut lumen in se se reflectere non sustinent: quippe anima omnigenum vitiorum plena horrens & mente tuens ea quæ intus suar exsilit foras, & vagatur circum aliena, pascens & laginans suam vitiositatem. Sicut enim gallina proposito sepe alimento in angulum aliquem lese subducit, vbi vel in sterquilino vnicum appetet hordei granum: ita curiosi in medio sitos sermones & historias; & de quibus nemo prohibet aut indignatur quæri pretereuntes, occultata & latentia cuiusque familiæ mala colligunt. Et quidē scitum est illud Ægyptij, qui interrogatus quidnam id esset, quod velatum gerebat. idē, inquit, velatum est, ut ignoretur. Tu quoque, dicerem curiolo, quid inquiris item absconditam non celaretur, si non esset malum. Nisi pulsato prius ostio ingredi in alienam domum non est moris: & nunc eius rei gratia ianitores habentur. antiquitus mallei ianuis appennī signum dabāt. ne scilicet alienus mactem familiās in medio offendere; aut virginē, aut seruum vapulantem, aut vociferantes ancillas. Curiosus in hac ipsa leiuſiuit, familiæ quidem bene constitutæ haud libenter, etiam si rogaretur, futurus spectator: quoniam vero causa clavis, vectis, & foras inuenientur, ea detegens alijsq; enunciāns. Ventorum, aiebat Aristoteles, moleſtissimi sunt iij, qui amictum nobis retengunt. Curiosus non velles proximorum,

non

non tunicas, sed ipsis parietes detrahit, fores pandit, atque adeo venti instar etiam teneram virginem peruidit, bacchationes, choreas, & per noctem ductas hilaritates examinans atque calunnians. & quemadmodum in comedie exagatati Cleonis,

Arioph.

Manus in Aetolis, animus in Clopidis

erant: ita curiosi animus simul & in diuitium aedibus est, & casis pauperum, in aulis regum, in cubilibus recens nuptijs iunctorum, omnes res indagat, peregrinorum, principum:

Arcana

principum

indagare

periculo-

sum.

has quidem non sine periculo. Nam sicut aconitum aliquis gustans qualitatem eius scrutandi causa prius perit quam saporem sentiat: ita qui maiorum mala rimantur, sapientius scipios pessundant, quam cognoverint quod querabant. nam & hos qui præterito copiosissimo hoc Solis, & omnibus circumfulso splendore radiorum, ipsum eius orbem libere intueri, introque penetrare suo visu conantur, luminibus capi videmus. Ideo præclarè Philippides comicus poeta, cum ei Lysimachus rex quodam tempore dixisset, Quanam mearum rerum te impertiam? respondit, Modò ne arcano vlo. Quæ enim suauissima & pulcerima habent reges, ea conspectui sunt exposta, cœnæ, opes, festivitates soleantes, beneficia. si verò arcani quid est, caue accessus aut moneris, non occultantur gaudium regis fortuna vtentis secunda, non risus iocantis, non beneficij apparatus. terribile est quod celatur, tetricum, risu & accessu periculoseum: iræ puta alicuius latenter referatio, aut supplicij atrocis meditatio, aut riualitas aduersus vxorem, aut sinistra de filio suspicio, aut de amico dissidentia. fuge atram illam, & se condensantem nubem: non latebit te id quod nunc occultatur, ubi cum tonitru & fulgere eruperit. Quomodo ergo fugiam, inquis? curiositatem auellendo, & avertendo, ut dixi: maximè animo ad meliora & iucundiora traducto. Considera quæ in cœlo, terra, mari, aere rerū cognoscuntur. Aut enim magnarum, aut paruarum rerum contemplatione duceris. Si magnarum, de Sole inquire, quæ eius ortuum & obituum sit ratio, examina Lunæ tanquam hominis mutationes, quo tantum luminis insumserit, atque unde id recuperet:

Primum recens cur ex obscuru prodeat,

Fulgore pleno faciem collus trans suam:

Rursumq;

*Rursumq; postquam vsa fuit pulcherrima,
Spoliata sensim luce in nshelum diffusat.*

Sunt quidem hæc naturæ arcana: sed ei molesta est eorum
indagatio. At magnarum rerum de cognitione desperasti?
5 minora scrutare. cur stirpium alia semper florent, vireant,
vigeant, suasq; opes omni tempore ostentent; alia nunc his
similes, paulo pòst, veluti rei familiaris administradæ igna-
rus homo, profusis confertim suis copijs, nudæ atq; inopes
relinquantur. cur alia oblongos, alia angulos habètes, alia
10 teretes & rotundos edant fructus. Sed fortasse hæc tu noles
perquirere, quia nihil ijs est mali. Proinde si omnino curio-
sitas in malis, tanquā serpens in lethali materia versari, ijsq;
pasci debet, eam in historias traducamus, malorumque co-
piam immensam fruendam præbeamus. In historijs enim
15 inueniuntur casus & subitæ mortes virorum, mulierū cor-
ruptelæ, insidiæ seruorum, calumniæ amicorum, veneni ap-
paratus, inuidiæ, obtrætationes, familiarū naufragia, prin-
cipum de suo statu deturbatio. Implere his, & oblecta teip-
sum, nulli molestiam, nulli dolorem tuorum exhibens. Sed
20 apparet curiositatem non gaudere obsoletis, verùm recen- *Curiosi-*
tibus malis: & nouas tragedias cum voluptate spectare, co- *quib. ma-*
micis & lètis actionibus non admodum libenter interesse. *lis dele-*
itaq; ergo nuptias aliquo, aut sacrificium, aut solennē pom- *etentur.*
pam narrante, socors est negligensq; auditor homo curio-
25 lus, & pleraq; se iam antè audiuisse ait, iubetq; ista præteriri,
& orationem contrahi. si verò quis assidens vitium virginis
oblatū, matronæ adulterium, litis intentionē, discordiam.
fratrū referat: non iā dormitat aut alijs occupatus est rebus:
Verum aures prabet tum, verbaq; plurare requirit.

30 & profectò dictum illud, Heu, quod mala magis quam res
prosperæ ad aures mortalium feruntur, verissimè in curio-
sos competit. Sicut enim cucurbitulæ pessimum è carne
humorem educunt, sic aures curiosorum pessimos sermo-
nes ad se trahunt. Immò, sicut quibusdam in urbibus sunt
35 portæ quædam nefasta & tristes, per quas educuntur qui à
carnifice necandi sunt, & sordes atque piacula, nihil autem
castum & sacrum per eas intrat vel exit: sic etiam curiosi-
orum aures bonum nihil aut elegans, sed tantùm de cædibus
sermones, ac piacularies & impuræ narrationes personant
atque atterunt:

Semperq; solus curiosi in adstibus

Auditure inlatus. ----

hæc est vna id genus hominum Syren, hæc Musa, hæc illi
omnium auditionum est suauissima. Quippe curiositas, stu-
dium est audiendi quæ occultata sunt & latent, at bonum
nemo nactus celat. atq; adeò etiam quæ non habent bona,
solent sibi affingere homines. Ergo malorum cognitionem
curiosus affectans, eo tenetur morbo, quod gaudium ex a-
liorum aduersis rebus capitat. quod vitium est inuidentia
germanum. inuidentia enim est dolor conceptus ob res al- 10
terius prosperas. gaudium seu voluptatem qua afficimur
ob aliena mala, epichæreciam uno verbo Graci dicunt.
vtrunque horum nascitur è malignitate, sæuo & belluino

Malorum animi affectu. Ita verò molesta vnicuius suorum malorum
patefactio est patefactio, vt multi inuenti sint qui morti maluerunt, 15
nostrorum quām secretos morbos suos medicis ostendere. ac mihi fin-
nobis mole ge Herophilum vel Erasistratum, vel ipsum (dum homo
fuit) Æsculapium medicamentis & instrumentis suis præ-
ditum domos singulatim obire, & scitari, An aliquis fistu-
lam habeat iuxta podicem, aut mulier cancrum in utero: 20
quanquam salutaris esset hæc artis curiositas, tamen qui-
uis (puto) medicum talem repelleret, quod is non exspe-
ctato dum ipsius imploraretur opera, vltrò ad inquisicio-
nen alienorum malorum se contulisset. Curiosi verò hæc
ipsa, hisque adhuc peiora querunt: neque hoc medendi, 25
sed tantum patefaciendi causa. Iure iraque inuisi & exosi
sunt. Nam & publicanis succensemus & agrè ferimus, non
quando merces apertas inspectant, sed eum abscondita ve-
stigantes in alienis vatis atque sarcinis versantur. & tamen
illis hoc lex concedit, & nisi faciant, damnum accipiunt. 30

*Rns curio-
sis inui-
sum.*

Curiosus autem sua perdens atque dimittens, circa aliena
occupatur. Id genus homines raro rus abeunt, quod tran-
quillitatē & silentium solitudinis ferre non possunt. Quod
si ed interduim accedunt, magis tum vicinorum quām suas
inspiciunt vites, & interrogant quot boues vicino morsab- 35
stulerit, aut quantum vini acorem contraxerit. atque his
mox impleti, cursu se proripiunt. Etenim verus rusticus, ne
casu quidem allatum ex urbe rumorem lubens inaudit, sed
in hanc loquitur sententiam:

Nunc ille mi rastris exercenti solum

Fuerit

Fuerit quibus pax facta conditionibus
Narrabit. hac enim scelus obambulans
Nunc curiosè quarit ille. ----

Sed curiosi rus, vt rei obsoletam, frigidam & tragedijs ca-
rentem fugientes, in tribunal, forum, portusq; se intrudunt,
quærentes Nouine aliquid? At qui manè fueras in foro: aut
putas trium horarum spacio vrbis statum esse immutatum?
At enim si in aliquem incidit qui habet quod narret, huic
ab equo delapsus dextram inicit, amplexusq; hominem
10 & exosculatus, audit. Si verò occurrentis aliquis dicat nihil
esse noui, indignabundo similis, Quid ais, inquit? non fui-
sti in foro? non prætergressus es curiam? non compellasti
eos qui ex Italia venere? Egregiè Locorum principes, qui
peregrinè venientem, & querentem ecquid noui, multaue-
15 runt. Nam sicut coqui pecudum, piscatores piscium vbe-
rem prouentum, ita curiosi multorum malorum exoptant
exortum, multorumq; negotiorum, & res nouas ac muta-
tiones: vt semper venari aliquid & mactare possit. Rectè et-
iam Charondas, qui vetuit ne quis ciuium in comedìa tra-
20 duceretur, præter adulteros & curiosos. videtur enim adul-
terium curiosa in alterius voluptatem esse inquisitio, eo-
rumque in dagatio qua absconduntur & plerosque latent.
& curiositas corruptela est ac denudatio arcanorum. Iam
necessis est, vt multarum rerum cognitioni loquacitas co-
25 mitetur. itaq; Pythagoras etiam adolescentibus silentium *Curiosi*
quinquennium durans in iunxit, echemythian à sermone *sunrgas*
cohendo dictum. Curiositatem autem non potest non
subsequi maledictia. quæ enim libenter audiunt, libenter
etiam loquuntur: & quæ ab alijs studiosè colligunt, apud
30 alios cum gaudio effertur. Quo fit, vt cum alijs malis hic
morbus etiam cupiditatip; solum sit impedimento. Omnes
enim à curioso sibi cauent, & sua cum celant, & neq; agunt
libenter curioso inspectante, neque loquuntur audiente:
sed & consultationes in aliud tempus reiciunt, & delibe-
35 rationes, donec is homo sese amoueat. quod si arcano ali-
cui proposito, aut rei seriae tractationi superueniat curio-
sus, veluti cibum accurrente fele tollunt è medio & occul-
tant id de quo agebatur. vt plerunq; ea quæ alijs dicēda spe-
ctandaque committuntur, solis curiosis neque videre ne-
que dicere cōtingat. Eadem de causa etiam omnis fides cu-

rioso derogatur. nam seruis & peregrinis facilius credimus
epistolas atque litteras & sigilla, quam amicis & familiari-
bus curiosis.

Iliad. At Bellerophontes ille litteras, quas in seipsum
scriptas ferebat, non aperuit: sed sua v夫us continentia, tam
litteris quam vxore regis abstinuit. Incontinentiae enim est
curiositas, ut & adulterium: accedente ad incontinentiam
atrocitatis stultitia atque insanita. Tot enim præteritis communi-
nibus & publicatis mulieribus impetu ferri ad inclusam v-
nam atque sumtuosam, sæpe numero etiam deformem, ex-
tremæ est dementiæ. Atqui eadem est ratio curiosorum. O. 10
missis namque pulcris multis spectaculis, auditionibus,
scholis, disputationibus, aliorum litteras resignant, au-
res parietibus viceinorum applicant, & cum seruis eorum
atque muliereculis susurros miscent. plerunque id non sine
periculo, semper cum turpitudine. Proinde ut quam fieri
potest maximè à virtute suo abducantur curiosi, vtile erit ip-
sis, si præterita in memoriam sibi reuocent. Nam quo pa-
cto Simonides dicebat se duas suas cistas temporis certi de-
cursu apertentem, inuenire eam qua præmiorum est sem-
per plenam, qua beneficiorum, semper vacuam, reperiere: 20
ita si quis interposito tempori spacio penum suæ curiosi-
tatis inspiceret, inueniens eam multis in utilibus, vanis, at-
que iniucundis plenam rebus: nimirum ipsa re offensum
iri arbitror, quæ se ita planè molestam futilemque declara-
ret. Nōnne enim si quis veterum scripta euolens, pessima 25
quæque ex ijs exasperaret, librumque conderet, in quo capi-
te carentes Homeri versus, tragicos solœcismos, & Archilo-
chi in mulieres indecēter ac fœdè dicta, quibus is sese ostendit
præbuit, completeretur; is dignus videretur tragica ista
imprecatione,

30

Pereas hominum calamitates male colligens?
ac execratione etiam demta turpis & inutilis esset iste alienorū
peccatorū thesaurus: similisque eius urbis, quam
Philippus pessimis & contumacissimis à se frequentatam
hominibus, Poneropolin, id est urbem malorum, nomina-
uit. At verò curiosi non carminum, non poematum, sed vi-
tarum lapsus, mendas, & solœcismos colligentes, archivum
à Masis & Gratijs alienissimum, memoriam suam circum-
ferunt. Sunt Romæ, qui picturis, statuis, pulcritudine adeò
puerorum vñalium & mulierum spæta, in foro monstro-
rum

rum obuersantur, & querunt si qui sint vitiosi tibijs aut cubitis, tribus oculis, aut struthionis capite prædicti, deniq; an sit aliquod natum ē

Mixtis naturis monstrum abominabile.

5 quos tamen si frequenter adhæc adducerentur spectacula, mox satietas & nausea inuaderet. Eodem modo qui vitæ infortunia, turpidinesque gentium & corruptelas ac peccata alienarum familiarum curiosè colligunt, recordentur primo loco obseruatorum, sentiantque nihil ea sibi gratiæ, nihil utilitatis attulisse. Maximum ad huius vitij propulsationem momentum adfert adsuetatio, si eminus orsi condecefaciamus nos & paremus ad hanc cōtinentiam. quando consuetudine etiam id morbi augeretur, ac sensim vterius progrederitur. Modum huius adsuetationis exponere pla-
55 cet. Ergo initium faciamus à vilissimis & minimis rebus. *Adsueta-*
Quid enim mali est, in via non legere inscriptiones mo- *Etio aduer-*
numentorum, aut in ambulationibus litteras parietibus *sus curio-*
inscriptas visu prætercurrere? si nobiscum cogitemus nihil *sitatem.*
hinc ad nos commodi oblectationisq; redditum, sed cer-
60 tos homines certorum hominum memoriam honorificam
fecisse, ac scripsisse, Amicorum iste fuit optimus, ac quæ
multæ alia istius generis sunt nūgæ, quæ lectæ nihil viden-
tur afferre damni, nocent tamen occultè, dum curam quæ-
rendi nihil ad nos pertinentia ingenerant. Et quemadmo-
65 dum venatores non sinunt canes euagari aut quemuis odo-
rem sectari, vetùm loris capita eoram sursum trahunt atq;
cohibent eos, sensumq; ipsorum purum sincerumq; ad rem
sibi destinatam seruant, nimirū vt vestigijs possint eo acrius
inhærere, quando

Naribus indagant miserarum lustra ferarum.

70 sic oportet curiosi ad quævis spectacula & quasvis auditio-
nes vagabundam excursionem inhibere, & ad utilia cautè retrahere. Sicut enim aquilæ & leones inter ambulandum vngues intrò auertunt, ne eorum aciem atterant: ita curio-
75 sitatis acumen, quod habere videtur in studio cognoscendi, non debemus in vilissimis rebus retundere & hebeta-
re. Secundum est proinde, vt adsuetcamus ianuam præ-
tereuntes alienam non intrò adspicere, neque ob curiosi-
tatem oculis, tanquam manu, quæ iatus sunt apprehende-
re. habcamusq; potius in promptu illud Xenocratis dictum.

Nihil interesse, pedesne quisquam an oculos in aliena domo ponat. Nam neq; iusta, neq; honesta, neque suavis ad eum est ista inspectio:

Sunt intus, hospes, sane & si turpia.

Cernuntur quippe plerunque vasa iacentia, ancillæ sedentes, nihil serium aut adspectu iucundum. verum obtutus iste & ejaculatio oculorum animum simul conuertens, turpis est, morisque praua. Diogenes cum videret Dioxyppum Olympico certamine victorem curru inuehentem, a muliercula formosa, quæ pompa in spectabat, oculos non posse auellere, sed reiecto retro vultu eam intueri. Videte, inquit, athletam, cui puella ceruicem intorquet. At curiosorum videoas collum quoquis spectaculo circumagi, quando ob studium & consuetudinem usque quaque eorum se oculi obuerunt. Debet autem, puto, sensus non instar petulantis, sed ancillæ foras euagari, sed cum a mente emititur ad res, celeriter eas percipere & renunciare, deinde rursum modestè intus cum ratione esse, eiq; parere. Nunc Sophocleum illud usu venit:

Sensuum officium.

Electra.

Hinc Aenianis effrantes pulli Cirri

Feranteur indomito ore.

20.

scilicet sensus non rectè instituti atque condecefacti, frequenter excurrere occupant, animumq; vnâ trahunt in res nihil attinentes. Equidem falsum est, quod dicitur Democritum sponte sua oculos extinxisse, in ignitum speculum eos desigentem luminisque reflexionem accipientem: nimurum ne obturbarent, animum saepè foras euocando, sed veluti fenestræ prospectus in viam obthuratae, intus eum manere sinerent, ac immorari rebus sola mente cernendis. Id tamen verissimum est, qui mente plurimum utuntur, eos 30 sensuum motu perparco uti. Nam & Musea longissimè ab urbibus ædificabant. & noctem Euphronam dixerunt Græci à bene intelligendo: ad considerationem & inuentionem eorum quæ queruntur, admodum conducere quietem & interuentorum aut aliò abstractentium vacuitatem rati. 35 Porro nec hoc quoq; difficile aut arduum est. hominibus in foto mutuis conuicijs se proscindentibus non accedere: aut ubi concursus multorum aliquam ad rem fit, sede se sua continere, aut si hoc ob incontinentiam nequeas, surgere & domum abire. nihil enim boni consequeris permiscendo

scendo te curiosis: magnam verò utilitatem percipies, curiositate per vim auerfa & compressa, rationique obtemperare adsuefacta. Exinde magis intendens exercitationem recte facies, si theatrum in quo aliquid cum applausu auditur præterea, & amicos ad saltatoris aut comœdi alicuius spectaculum trahentes submoueras, ac vociferatione in studio aut circu sublata, non mouearis. Ut enim Socrates aiebat cauendos esse cibos, qui non esurientes ad edendum alliciunt, & potus qui faciunt ut non sitiens bibas: ita nobis 10 fugienda sunt spectacula ista & auditions, quæ nullo vnu exigente nos ad se trahunt. Cyrus quidem Pantheam vide-re noluit. & Araspe dicente mulieri formam esse spectatu dignam, respondit: Tanto magis ergo abstinentum. Si enim nunc tibi parens ad eam veniam, fortassis ipsa rursum 15 mihi persuaserit etiam cum ociosus non ero ad se ventitare, spectare, & assidere, multis rebus seris neglectis. At Alexander Darij vxorem, quia formosissima dicebatur, noluit in suum venire cōspectum: sed ad matrem eius anum accedens, videre iuuenem & pulcrum non sustinuit. Nos lectoris 20 mulierum oculos subiectentes, & eos à fenestris suspendentes, nihil peccare nobis videmur, adeò lubricam & ad omnia fluentem curiositatem facientes. Proinde etiam ad iusticie exercitationem facit, aliquando capturam honestam omittere, ut longè abesse ab dishonestis adsuecas. & ad tem- 25 perantiam conductit, interdum propria abstinenti uxore, ne vñquam in aliena commoueare. Hunc morem in curiositatē introducēs, conare etiam tuorū quædam aliquando surda aure pratermittere ac clausis oculis: & volentem ali- quid de rebus domesticis nunciare, differre, & quæ de te di- 30 cta videbuntur, non admittere. Etenim Oedipum quidem curiositas in extremas coniecit calamitates. Quærens enim seipsum, vt qui non Corinthius esset, sed peregrinus Laio occurrit, coq; necato, matrem cum dote regnivxorem duxit. cumq; videretur felix, rursum seipsum quærebat, & pro- 35 hibente uxore tanto magis examinavit senē totius rei consciū, omni necessitate vrgens. tandem re iam ei suspicio-nem injiciente, & senē exclamante

*Heu, restat hoc nunc, dicere quod granissimum est:
tamen affectu inflammatus acq; treviscens ait,*

Msiq; diūrū audiu, sed tamen audiam.

*Damnoſa
curiosita-
tis exem-
plum.*

*Sophoc.
Oed. Tyr.*

Ita pruritus quidam est curiositatis dulcedini amarorem habens permixtum & effrænis, tanquam vulnus sibi ipsi sanguinem eliciens vbi sauciatur. Qui verò liberatus hoc morbo est, & natura placidus, is vbi aliquid mali ignoravit, dicet secum,

Eur. Oref.

Veneranda malorum oblinio, quantum sapis?

Quare ad hoc etiam adsuescēdum est, vt allatum epistolam non statim neq; festinanter soluas, quod multifaciunt, manibus cunctantibus dentes vinculis injicientes, eaq; morsi rumpentes. nuncio alicunde veniente non accuras neque assurgas. amico aliquo dicente, Habeo noui aliquid quod tibi dicam, respondeas. Malim utile aliquid & conducibile. Ego cum aliquando Romę differerem, Rustico (quem postea Domitianus inuidia gloria eius impulsus interfecit) me audienti interueniens miles epistolam a Césare missam traxit. hic ego intermittere cùm vellem orationem, ipso spaciū legendi litteras concedere, renuit ille, neque ante epistolā soluit, quām ego perorasset & missa esset schola: omnibus viri grauitatem admirantibus. At verò vbi aliquis potentia & licentia præditus vitium curiositatis alit, idque vires & violentiam acquisuit: is iam non facile abstinere ab his, quibus ipsi interdictum est, potest. nam qui hoc modo sunt affecti, ij & epistolas resignant, & consilijs amicorum arcanis se seculerunt, sacra quæ certi ab ipsis est nefas intuentur, loca inaccessa calcant, res & sermones regum scrutantur. Sanè tyrannos, quibus omnia cognoscere est necesse, inuisissimos reddit hoc genus hominum, qui auscultatores & delatores appellantur. Primus Darius minor auscultatores usurpauit, sibi ipsi non credens, omnesq; habens suspectos atq; metuens. Delatores, quos ipsi Protagoras nominabant, Dionysij inter Syracusanos sparserunt, quos quidem delatores conuersione rerum facta primos arripiuerent Syracusani, & exquisito tympani suppicio affecerunt. Calumniatorum enim genus, è tribu & curia curiosorum est. quanquam calumniatores tantum id scruntur, an malum aliquis consilium ceperit, an aliquid flagitii perpetrauerit: curiosi etiam calamitates quæ nolentibus acciderunt, exquirunt inq; medium proferunt. Quin & aliterum, id est scelerosum, à curiositate principiò ait inuenisse. narrat enim penuria frumenti Athenis oborta, ita vt quibus esset

esset triticum, iij id non publicum promerent, sed domi suæ per noctem molerent: quosdam obambulasse qui molarum obseruarent strepitum, atque inde hoc nomen reportarent, quasi molarios si diceres, est enim alein Græcis molere. Similis est origo vocabuli Sycophanta: quem Latini delatorem, puto, dicerent. Eos enim sic appellabant, qui, cùm prohibitum esset ficus exteris vendere, indicium de iis deferebant, qui foras ficus vendidissent. Atque hoc non inutile est considerari à curiosis, vt studii sui pudore afficiantur, quod ipsis cum inuisissimis atque molestissimis hominibus ob similitudinem & cognationem rei est commune.

PLVTARCHI DE TRAN-

quillitate animi, libellus.

15

PLVTARCHVS Paccio S. Scro tuas accepi literas, in quibus me hortabar, vt aliquid de animi tranquillitate tibi scriberem, & de his quæ in Timæo scripta accurationem desiderant interpretationem. Sub idem tempore Eroti sodali nostro incidit Romam nauigandi necessitas, accepta à Fundano optimo viro epistola, more suo festinare iubente. Ita cùm neque tempus haberem iis quæ institueram vacandi, neque pati vellem istum planè vacuis manibus ad te abs me venire: ex commentariis, quos mihi feceram, isthæc de animi tranquillitate collegi. cùm & te existimarem non auditionis elegantem venantis orationem gratia, sed ob ysum commodantem ea requirere. tibi quæ gratuler, qui & principum ysus amicitiis, & glori-
20 am, quantam in foro dicentium nemo, consecutus, non itidem vt Merops ille tragicus passus es vocibus te beatum prædicantium percelli, & vtrâ quæ naturales animi motus sint attonitum reddi. quippe qui memoria teneas id quod sæpius audiuisti, neque calceum podagra, neque an-
25 nulum preciosum redunua, neque diadema dolore capitis liberare. Etenim, vnde ad vacuitatem molestiae animo, vi-
tæque constantiam parandam diuitias, aut gloria, aut poten-
tiaz aulicæ facultas sit, nisi eas res vel præfentes ysus ve-
nustus, vel absentes nullum desiderium perpetuò comi-
tetur? hoc autem quid est aliud, quæ ratio conducefacta

qq 5 motibus